

13—14 november

Debatter m. m.

Onsdagen den 14 november Sid.

Beskattningen av ensamstående barnförsörjare	4
Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen	8
Godkännande av en europeisk social stadga	24
Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land	25
Interpellationer:	
av herr Elowsson, Nils, ang. behörighetsreglerna för konsulenter hos hushållningssällskapen	29
av herr Larsson, Thorsten, ang. polismyndighets rätt och plikt att ingripa vid hot om våld	29

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 14 november

Statsutskottets utlåtande nr 157, ang. organisation m. m. av försvarets centrala intendenturförvaltning	4
— nr 158, om ökad upplåtelse av militära verkstäder för civil yrkesskolutbildning	4
— nr 159, om besiktningen av hästar, som uttagas enligt militära uttagningsförfordningen	4
— nr 160, om en plan för fortsatt utbyggnad av patent- och registreringsverket	4
— nr 161, om sättet för vissa utbetalningar till kommuner m. fl. ..	4
— nr 162, om ersättning till byggnadsarbetaren A. S. Sundström för skada uppkommen genom olycksfall i arbetet	4
— nr 163, om partiell tjänstledighet eller deltidstjänstgöring för folk- och småskollärare m. m.	4
— nr 164, om rätt för lärare att tillgodoräkna tjänstgöring i annat nordiskt land såsom merit	4

	Sid.
Bevillningsutskottets betänkande nr 58, ang. förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen, m. m.	4
— nr 59, om ändrad lydelse av 8 § förordningen angående stämpelavgiften, m. m.	18
Andra lagutskottets utlåtande nr 34, om ersättning av statsmedel vid ingripanden enligt karantänskungörelsen	18
— nr 35, om auktorisering av bilförsäljare	18
— nr 36, om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen	18
— nr 38, ang. godkännande av en europeisk social stadga	24
— nr 39, ang. ändring i sjömanslagen, m. m.	25
Tredje lagutskottets utlåtande nr 37, om tidpunkten för utbetalande av ersättning vid expropriation av vägmark	25
— nr 38, om trafiksäkerhetsbestämmelserna avseende husvagn	25
— nr 39, ang. översyn av bestämmelser om arbetstid för förare i yrkesmässig automobiltrafik	25
— nr 40, ang. kompetensfördelningen mellan länsstyrelse och biltrafiknämnd	25
— nr 41, ang. fångst av vildkanin med iller och nät, m. m.	25
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 49, om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land	25

Tisdagen den 13 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna telegram:

New York 13 9/11

Första kammaren Riksdagshuset
Stockholm

Anhåller om ledighetens förlängning en vecka.

Alva Myrdal

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 191, med förslag till lag om rätt för kommun att bistå utländska studerande.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 192, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Argentina för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 193, angående omorganisation av statens jordbruksnämnds råd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 195, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 196, angående statligt stöd till förbättrad torrläggning av Kvismaredalen m. fl. områden i Örebro län.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 197, med förslag till förordning angående de tider då allmän fastighetstaxering skall äga rum.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 198, med förslag till förordning om bekämpande av hönstyfus.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 157—164, bevillningsutskottets betänkanden nr 58 och 59, andra lagutskottets utlåtanden nr 34—36, 38 och 39, tredje lagutskottets utlåtanden nr 37—41 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 49.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 194, med förslag rörande beredskapslagring av olja; samt

nr 199, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Norge angående grunderna för fördelning i beskattningshänseende av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags inkomster.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 14 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll, så lydande:

År 1962 den 14 november sammanträdde de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret för anställande av val utav en suppleant för en fullmäktig i riksbanken efter herr J. Sigfrid Jonsson i Strömsund, vilken avlidit; och befanns efter valets slut hava blivit utsedd till

*suppleant för herr Persson, Ragnar
Valdemar*

under återstående delen av valperioden 1960—1963:

herr Nilsson, Elis Birger,
ledamot av andra kammaren, med
46 röster.

Olof Nilsson *O. Malmberg*
Nils-Eric Gustafsson *Ragnar Bergh*

På framställning av herr talmannen beslöts att det upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna ävensom att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnande för den valde, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 194, med förslag rörande beredskapslagring av olja, hänvisades propositionen, i vad den avsåge ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344) om oljeavgift m. m. och ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m., till bevillningsutskottet samt i övrigt till behandling av lagutskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 199, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Norge angående grunderna för fördelning i beskattningshänseende av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags inkomster.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation m. m. av försvarets centrala intendenturförvaltning;

nr 158, i anledning av väckta motioner om ökad upplåtelse av militära verkstäder för civil yrkesskolutbildning;

nr 159, i anledning av väckt motion om besiktningen av hästar, som uttagas enligt militära uttagningsförrordningen;

nr 160, i anledning av väckta motioner om en plan för fortsatt utbyggnad av patent- och registreringsverket;

nr 161, i anledning av väckta motioner om sättet för vissa utbetalningar till kommuner m. fl.;

nr 162, i anledning av väckt motion om ersättning till byggnadsarbetaren A. S. Sundström för skada uppkommen genom olycksfall i arbetet;

nr 163, i anledning av väckta motioner om partiell tjänstledighet eller deltidstjänstgöring för folk- och småskollärare m. m.; samt

nr 164, i anledning av väckta motioner om rätt för lärare att tillgodoräkna tjänstgöring i annat nordiskt land såsom merit.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. beskattningen av ensamstående
barnförsörjare

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 14 september 1962 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 181, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

3) förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

4) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

5) förordning angående ändring i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt; samt

6) lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna i lagen den 18 maj 1962 (nr 163) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

I propositionen hade bland annat föreslagits skattelättnader för ensamstående med hemmavarande barn.

Enligt nuvarande bestämmelser erhöles den som vore ogift (även änka, änking och fränskild) och hade hemmavarande barn under 16 år samma ortsavdrag som gift (4 500 kronor), och statlig inkomstskatt beräknades för sådan barnförsörjare efter den för gifta avsedda skatteskalan. Det hade i propositionen föreslagits att åldersgränsen för barnet skulle höjas, så att de nämnda förmånerna behölls ända till dess att barnet fyllt 18 år.

Vidare hade föreslagits att ensamstående kvinna med hemmavarande barn under 16 år skulle få samma rätt till förvärvsavdrag som gift kvinna.

Kostnaden för dessa reformer kunde beräknas till 32 miljoner kronor, varav hälften belöpte på staten och hälften på kommunerna. Bestämmelserna hade fö-

reslagits bli tillämpliga redan i fråga om 1962 års inkomster.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 750, av herr *Dahlberg m. fl.*, och II: 905, av fru *Holmqvist m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i anledning av propositionen nr 181 hos Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning med beaktande av de skatterättsliga, familjerättsliga och sociala aspekterna på de ensamstående barnförsörjarnas situation, varvid i motionerna angivna synpunkter måtte beaktas, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen så snart som möjligt framlägga förslag i ämnet;

II) de likalydande motionerna I: 751, av fröken *Andersson* och herr *Holmberg*, samt II: 908, av fru *Kristensson* och herr *Turesson*, vari anhållits, att riksdagen måtte antaga det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med den ändring, att 48 § 2 mom. erhöles i motionerna angiven lydelse. Detta förslag avsåg, att rätten till förhöjt ortsavdrag och beskattning enligt den gynnsammare skatteskalan skulle utsträckas ytterligare ett år eller till dess barnet fyllt 19 år. Därjämte hade föreslagits, att såsom ytterligare villkor för barnförsörjares rätt att åtnjuta de nu avsedda skatteförmånerna skulle gälla, att barnet icke haft egen inkomst, uppgående till minst 2 400 kronor;

III) de likalydande motionerna I: 752, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, och II: 907, av fröken *Elmén m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

dels med ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr 181 besluta,

1. att rätten till samma ortsavdrag och skatteskala samt försäkringsavdrag som för gift skattskyldig skulle för ensamstående barnförsörjare utsträckas att gälla till dess barnet fyllt 19 år,

2. att ensamstående barnförsörjare skulle hava rätt till samma förvärvsav-

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

drag som förvärvsarbetande gift kvinna att gälla såväl kvinnlig som manlig vårdnadshavare,

dels ock i samband med behandlingen av förevarande proposition i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av den lagstiftning eller andra samhällsåtgärder som i skilda sammanhang gällde ensamstående vårdnadshavare, varvid även de problem, som vore för handen för ensamstående fäder med hemmavarande, minderåriga barn, borde uppmärksammas;

IV) de likalydande motionerna I: 753, av fru *Segerstedt Wiberg*, och II: 909, av herr *Westberg*, vari föreslagits, att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 181 skulle besluta ändra reglerna för avdraget för ensamstående barnförsörjares underhållsbidrag till icke hemmavarande barn (kommunalskattelagen 46 § 2 mom. punkt 4) i enlighet med vad i motionerna anförts, varvid avdraget skulle fastställas till ett belopp motsvarande det som utbetalats i underhåll, dock högst 2 000 kronor, och kunna medgivas till dess barnet fyllt 18 år;

V) de likalydande motionerna I: 754, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 906, av herr *Antonsson m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 181 måtte

A. besluta,

1. att det högre ortsavdraget och den gynnsammare skatteskalen enligt de grunder som gällde för gift skattskyldig skulle tillkomma ensamstående barnförsörjare till dess att yngsta barnet fyllt 19 år;

2. att det högre försäkringsavdraget på maximalt 800 kronor skulle tillkomma ensamstående barnförsörjare till dess att yngsta barnet fyllt 19 år;

3. att manliga vårdnadshavare med barn under 16 år skulle åtnjuta förvärvs-avdrag enligt de grunder som i motsvarande fall föreslagits i propositionen för ensamstående kvinnor;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående åtgärder i syfte att ytterligare förbättra de ensamstående barnförsörjarnas situation i enlighet med vad i motionerna anförts;

VI) motionen I: 755, av herrar *Öhman* och *Lager*, vari hemställdes, att riksdagen med bifall av vad i övrigt föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 181 måtte besluta, att förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), 46 § 3 mom. skulle erhålla den lydelse, som angivits i motionen; vilket förslag avsåg, att den föreslagna reformen borde utsträckas till att gälla alla ensamstående med vårdnad om barn, således även ensamstående fäder;

VII) motionen II: 910, av fröken *Wetterström* och fru *Kristensson*, vari anhållits, att riksdagen vid sin behandling av det till proposition nr 181 fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) måtte i stället för det av Kungl. Maj:t förordade förslaget till lydelse av 46 § 3 mom. antaga i motionen infört förslag till lydelse av samma lagrum. Motionärernas förslag avsåg en utsträckning av rätten till förvärvsavdrag till att omfatta även ensamstående manlig skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 181, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av de sinsemellan likalydande motionerna I: 752, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, och II: 907, av fröken *Elmén m. fl.*, samt I: 754, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 906, av herr *Antonsson m. fl.*, ävensom motionen I: 755, av herrar *Öhman* och *Lager*, samt motionen II: 910, av fröken *Wetterström* och fru *Kristensson* — måtte antaga de vid propositionen fogade förslagen till

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med de ändringar, att 46 § 3 mom. och 65 § erhöles under punkten angiven lydelse;

2) förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

3) förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

4) förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

5) förordning angående ändring i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt med de ändringar att

dels ingressen skulle erhålla den lydelse, som under punkten angivits,

dels ock rubriken i kolumn 3 i den vid förordningsförslaget fogade bilagan skulle lyda »Ogift sjöman med barn»;

6) lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 maj 1962 (nr 163) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) att riksdagen — i anledning av utredningsyrkandena i de sinsemellan likalydande motionerna I: 750, av herr Dahlberg m. fl., och II: 905, av fru Holmqvist m. fl., I: 752, av fru Hamrin-Thorell m. fl., och II: 907, av fröken Elmén m. fl., samt I: 754, av herr Sundin m. fl., och II: 906, av herr Antonsson m. fl., ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 753, av fru Segerstedt Wiberg, och II: 909, av herr Westberg — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i betänkandet anfört i dessa delar;

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 750, av herr Dahlberg m. fl., och II: 905, av fru Holmqvist m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 751, av fröken Andersson och herr Holmberg, samt II: 908, av fru Kristensson och herr Turesson,

3) de likalydande motionerna I: 752, av fru Hamrin-Thorell m. fl., och II: 907, av fröken Elmén m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: 753, av fru Segerstedt Wiberg, och II: 909, av herr Westberg,

5) de likalydande motionerna I: 754, av herr Sundin m. fl., och II: 906, av herr Antonsson m. fl.,

6) motionen I: 755, av herrar Öhman och Lager, ävensom

7) motionen II: 910, av fröken Wetterström och fru Kristensson,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Av utskottet förordad ändring i 46 § 3 mom. kommunalskattelagen innebar, att såväl manlig som kvinnlig ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år skulle medgivas samma rätt till förvärvsavdrag som gift kvinna.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Söderquist, Gustaf Elofsson, Stefanson, Gustafson* i Göteborg och *Vigelsbo* samt fru *Nettelbrandt*, vilka — med åberopande av vad som anförts i motionerna I: 752, av fru Hamrin-Thorell m. fl., och II: 907, av fröken Elmén m. fl., samt motionerna I: 754, av herr Sundin m. fl., och II: 906, av herr Antonsson m. fl. — ansett, att utskottet även bort tillstyrka de i nämnda motioner framförda yrkandena att det högre ortsavdraget och den gynnsammare skatteskalen enligt de grunder, som gällde för gift skattskyldig, ävensom det högre försäkringsavdraget på maximalt 800 kronor skulle tillkomma ensamstående barnförsörjare till dess att yngsta barnet fyllt 19 år, och att utskottet därför bort under A hemställa, att riksdagen — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 181, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av de sinsemellan likalydande motionerna I: 751, av fröken Andersson och herr Holmberg, samt

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

II: 908, av fru Kristensson och herr Turesson, I: 752, av fru Hamrin-Thorell m. fl., och II: 907, av fröken Elmén m. fl., samt I: 754, av herr Sundin m. fl., och II: 906, av herr Antonsson m. fl., ävensom motionen I: 755, av herrar Öhman och Lager, samt motionen II: 910, av fröken Wetterström och fru Kristensson — måtte antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med de ändringar, att 46 § 2 och 3 mom., 48 § 2 mom. samt 65 § erhöles i reservationen angiven lydelse;

2) förordning angående — — — — (= utskottet) — — — — september 1928 (nr 370);

II) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen — — — (= reservation I) — — — september 1928 (nr 370);

III) av herrar *Söderquist, Stefansson* och *Gustafson* i Göteborg samt fru *Nettelbrandt*, beträffande den i de likalydande motionerna I: 753, av fru Segerstedt Wiberg, och II: 909, av herr Westberg, behandlade frågan om avdrag för ensamstående barnförsörjares underhållsbidrag till icke hemmavarande barn.

Den i reservation II förordade motivationen omfattade sex särskilda stycken, varav de tre sista styckena avsåge förslaget i motionerna I: 751 och II: 908 att såsom ytterligare villkor för rätten till förhöjt ortsavdrag och beskattning enligt den gynnsammare skatteskalen skulle gälla, att barnet icke haft minst 2 400 kronors inkomst.

Vid betänkandet fanns därjämte fogat ett särskilt yttrande av herr *Wärnberg* och fru *Holmqvist*.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Jag har begärt ordet huvudsakligen för att yrka bifall till reservation I i det föredragna betänkandet från bevillningsutskottet. Denna avser

förslag, som tidigare framförts från folkpartihåll, senast vid förra årets höstriksdag. Det är alltså fråga om en gammal bekant, varom motioner, utskottsbetänkanden och reservationer givit utförliga besked. Då jag dessutom tror mig veta, att en av motionärerna — fru Hamrin-Thorell — kommer att närmare redogöra för ifrågavarande problem, kan jag, herr talman, nöja mig med det framställda yrkandet.

Beträffande den motion av fru Segerstedt Wiberg, som omnämnes i den blanka reservationen III, vill jag endast säga, att det enligt min och mina medreservanterns mening förtjänar understrykas vad som framhålles i utskottets yttrande, nämligen att socialpolitiska kommittén har under övervägande frågan om samordning av reglerna om underhållsbidrag och bidragsförskott och att allmänna skatteberedningen har att pröva, i vad mån ökad hänsyn bör tas till försörjningsbördan vid beskattningen. Utskottets uttalande, att frågan om reformer i ifrågavarande hänseenden *kan* komma att bli aktuell inom berörda beredningar ville jag gärna ha uttryckt så, att frågan *bör* bli aktuell.

Jag har, herr talman, intet yrkande på denna punkt.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Självfallet känner jag nu den tillfredsställelse som man alltid känner när man får ungefär som man vill. Varför då bete sig som ett sturigt barn och efterlysa vem som först framlade detta förträffliga förslag till de ensamstående familjeförsörjarnas hjälp? Kan ett avslag på det förslag som kom i våras men nu har lagts fram i en proposition öka regeringens ärorika frammarsch på det sociala fältet, så gärna för mig! Men någon generositet någon gång kanske inte skulle direkt misskläda ens en maktfullkomlig regering. Förslaget om skatteändring för de ensamstående familjeförsörjarna har nämligen inte blivit mycket bättre sedan i våras, fastän det nu har passerat kansliapparaten. Men från rätt håll kommer det ju, och det tycks vara

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

en djup källa till tillfredsställelse för vederbörande.

Men nog nu om detta! Att de ensamstående mödrarna genom denna reform får en betydligt förbättrad ställning i skattehänseende gläder oss alla. Alla föräldrar vet att ungdomarna är dyrast under sin utbildningstid och att föräldrarna plötsligt, när minsta barnet blir 16 år, inte bara förlorar barnbidragen utan också skattelättnaden. Skatten ökar för många ganska betydligt. Detta innebär säkert en ekonomisk katastrof för åtskilliga familjer.

16 år kan över huvud taget inte vara något heligt tal när det gäller barn i fråga om socialbidragen, och därför är det bra att åldern här höjs åtminstone till 18 år. För min del anser jag — och det framgår även av min och mina medlemmarnas framställning — att även den gränsen är för låg. Vid 19 år tidigast avslutar många av de ungdomar, som väljer en högre teoretisk utbildning eller en mera praktisk utbildning, t. ex. vid handelsgymnasier eller tekniska gymnasier, endast den första etappen av sin utbildning. Tills denna avslutats bör många av dem hemma och blir en svår ekonomisk börda för föräldrarna. Det är av den anledningen som vi föreslagit att gränsen skulle höjas till 19 år.

Att bevillningsutskottet har ändrat Kungl. Maj:ts proposition till förmån för de ensamstående fäderna förefaller vara fullt logiskt. Om dessa skattelättnader skall ses ur synpunkten av att den ensamstående vårdnadshavaren skall få större ekonomiska möjligheter att ta vård om sina barn och att förvärvsavdraget skall vara en kompensation för de utlägg som vederbörande har för inkomsternas förvärvande, så finns det ingen rimlig mening i att denna favorit inte skall tillfalla även de ensamstående fäderna. I själva verket har en ensamstående far betydligt mindre praktiska möjligheter och förmåga att samtidigt sköta hem och yrke än en mor, och han måste väl i de allra flesta fall skaffa en ersättare för sin fränksilda eller avlidna hustru. En ensam mamma anses ju av naturen vara begåvad med den

kraft som måste till för att dels sköta sitt yrkesarbete under dagen och dels jobba hemma på kvällarna. För att inte de barn, som fadern har vårdnaden om, skall behöva sitta emellan, bör skattelättnaden självfallet utgå oavsett kön. Utskottet tycks ha hyst vissa betänkligheter mot att tillerkänna den manliga vårdnadshavaren denna skattelättnad — vilket också kan utläsas i utlåtandet på sid. 35 — men utskottet har låtit dessa betänkligheter vika. Det vore ganska intressant att få höra vilka de egentligen har varit.

Det särskilda yttrande, som fogats till utskottsbetänkandet av herr Wärnberg och fru Holmqvist, tyder på att man hyser en viss fruktan för att de åtgärder som föreslagits skulle inverka menligt på äktenskapsbildningen. Man menar alltså att två ensamstående, som har barn var och en på sitt håll, kan flytta ihop utan att gifta sig, eftersom detta favoriserar dem i skattehänseende. Har de barn tillsammans, blir ju inte detta fallet, utan då räknas de som sammanboende under äktenskapliga former och då inträder helt andra skatteregler. Jag tror att farhågorna för att folk inte gifter sig av fruktan för en ökad beskattning är betydligt överdrivna. Detta har ju visat sig när det gäller sambeskattningen; man trodde allmänt — åtminstone trodde jag det — att detta förhållande skulle leda till en mindre äktenskapsfrekvens inom vissa grupper, men det tycks inte ha varit så att folk sätter sig ner och kallt kalkylerar över vad det kostar i skatt om de vigs eller inte. Det är ju bara undantagen som bekräftar regeln, och jag tror att samma förhållande kommer att gälla även i detta fall.

I den motion, som jag och mina medlemmar väckt med anledning av propositionen, begäres också en utredning rörande åtgärder för att förbättra de ensamstående familjeförsörjarnas ställning inte bara i skattehänseende utan också socialt och familjerättsligt. Men detta vill inte utskottet vara med om, därför att utskottet anser att dessa problem tagits upp inom olika kommittéer — man nämner allmänna skatteberedningen, social-

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

politiska kommittén och familjerättskommittén — och detta har väl i viss utsträckning sin riktighet. Men utskottet framhåller också i detta sammanhang, att det förutsätter en bättre samordning och ett intimare samarbete mellan dessa kommittéer. I detta kan jag verkligen livligt instämma. För min del skulle jag vilja tillfoga att ett bättre samarbete mellan kommittéerna och vederbörande departement också vore i hög grad påkallat. De erfarenheter som familjerättskommittén — det är den kommitté, vars arbete jag bäst känner till eftersom jag är ledamot av den — har gjort beträffande denna samordning i fråga om de fränskilda kvinnornas änkepension har varit ganska bittra. Kommittén fick inte endast *en* gång utan två gånger själva ta initiativet till ett samarbete med departementet, och sista gången var det så dags. Kommitténs synpunkter kom aldrig i departementets blickpunkt, såvitt vi kunde förstå, och till kommitténs synpunkter togs ingen som helst hänsyn. Riksdagen fick också rätta till detta förslag och begära en ny utredning. Jag tycker att detta är ett söndagsskoleexempel på, hur samarbetet mellan kommittéerna sinsemellan och mellan kommittéerna och departementet inte bör fungera.

Om nu denna fråga plockas ut på olika kommittéer, får vi väl hoppas att samarbetet blir bättre. Vad familjerättskommittén beträffar är det endast på vissa, direkt fixerade punkter som den kommer att behandla dessa familjers familjerättsliga ställning. Det gäller t. ex. pensionerna och det gäller underhållsbidragen. Men kommittén måste i övrigt i sitt arbete utgå ifrån äktenskapet såsom en institution och kan, såvitt jag förstår, aldrig tänka sig en generell eller allmän likställighet i familjerättsligt avseende mellan två personer som är gifta och två som bor ihop och inte har ett legaliserat förhållande till varandra. Man får alltså sätta sin lit till de andra kommittéerna, om man vill ta ett krafttag för de ofullständiga familjerna. Men vi får väl hoppas att kommittéerna tar upp

denna fråga i ett större sammanhang och ur olika aspekter. Jag har därför på denna punkt intet yrkande, utan ansluter mig till det yrkande som herr Söderquist ställde om bifall till den med I betecknade reservationen.

Fru SEGERSTEDT WIBERG (fp):

Herr talman! Utskottets majoritet har avstyrkt motion nr 753 i denna kammar och nr 909 i andra kammaren, vari begäres att den som är underhållsskyldig gentemot icke hemmavarande barn skall erhålla rätt till ett skatteavdrag på 2 000 kronor mot för närvarande 1 000 kronor. Avstyrkandet har fått den formen, att motionen rönt en tämligen välvillig skrivning och att det skett en hänvisning till den översyn, som socialpolitiska kommittén och allmänna skatteberedningen har att verkställa. I och för sig skulle det inte vara något att invända mot en sådan hänvisning, om man kunde vara övertygad om att arbetet snart var avslutat, men jag är rädd för att det kommer att dra ut på tiden och att dröjsmålet i detta fall går ut över dem som har hand om de barn det nu är fråga om och framför allt över barnen själva.

Det är allmänt erkänt, att det är svårt i första hand att få de underhållsskyldiga att gå med på att lämna ett sådant underhåll att det förslår för barnets eller barnens uppehälle och i andra hand att förmå den underhållsskyldige att utbetala det belopp han förbundit sig till. Svårigheten avspeglas i det förhållandet, att det exempelvis i Göteborg är cirka 58 procent av utbetalade bidragsförskott, som aldrig återbetalas. I hela landet utbetalades under år 1959 — det sista år från vilket det finns siffror — bidragsförskott med 38,5 miljoner kronor, av vilka något över 18 miljoner kronor återbetalades.

Man har ofta velat göra gällande, att svårigheten att erhålla ett underhållsbidrag, som står i rimligt förhållande till vad det kostar att fostra ett barn, beror på tredska och likgiltighet. Jag tror emel-

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

lertid, att man numera är allt villigare att erkänna att det lika ofta eller oftare beror på ekonomiska svårigheter. Vare sig det gäller underhåll till ett utomäktenskapligt barn eller till skilsmässobarn har fadern mycket ofta svårt att betala ut underhållet av det enkla skälet att han har ytterligare en familj att försörja. Den hemmavarande familjen kommer då i första rummet, och den andra familjen eller den ensamma modern med barnen kommer i klämman.

Vi motionärer har funnit det i hög grad rimligt, att skatteavdraget höjes så, att det står i bättre relation än nu till de generella bidragsförhöjningar, som redan har genomförts, och framför allt till ortsavdraget. Den gång skatteavdraget fixerades skedde detta ju av hänsyn till att man avskaffade det halva ortsavdrag den underhållsskyldige tidigare hade haft rätt till.

Vi har även funnit det lämpligt, att skatteavdraget får tillämpas efter samma regler som gäller för ortsavdragen med hänsyn till barnets ålder. De generella förhöjningarna av underhållsbidragen har ju automatiskt medfört ökade utgifter för de underhållsskyldiga. I praktiken tillkommer som bekant flertalet underhåll genom frivilliga avtal. Det krävs inte mycken fantasi för att förstå, att ges det högre skatteavdrag, så kommer detta att betyda större villighet från faderns sida att ge ett rimligt underhåll till den ensamma modern till barnets eller barnens underhåll.

Dessutom vill jag gärna påpeka, att skatteavdraget ju inte gäller barnet utan fadern, och denne kan ha skyldighet att betala ut underhåll till flera barn. Detta gäller ju i synnerhet skilsmässobarn. Utskottet förefaller mig med all rätt göra det påpekandet, att skilsmässobarnen nu är fler än de utomäktenskapliga barnen. På detta område har samhället genomgått en radikal förändring, vilket också kan tjäna till att belysa, att det är felaktigt att påstå att de lättnader man gör av de ensamståendes bördor leder till minskad äktenskapsfrekvens. Den tendensen har i varje fall ännu inte givit sig till känna.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionen 753 i denna kammare.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! De frågor som vi diskuterar här i dag behandlades ju så sent som vid vårriksdagen men kunde då inte nå en tillfredsställande lösning.

Nu gällande bestämmelser innebär ju bl. a., att en ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år får samma ortsavdrag som gifta, nämligen med 4 500 kronor, varjämte följer rätt att beskattas enligt för gifta gällande skatteskalor vid den statliga inkomstbeskattningen. I propositionen föreslås nu, att åldersgränsen höjes från 16 till 18 år. Vidare föreslås motsvarande uppjustering av åldersgränsen när det gäller rätten för ensamma barnförsörjare att erhålla försäkringsavdraget. Härutöver kommer att gälla samma rätt till förvärvsavdrag för ensamstående med barn under 16 år som för äkta makar.

Jag vill gärna vid detta tillfälle uttala min erkänsla till finansministern för de föreliggande förslagen, som innebär en avsevärd förbättring för de ofullständiga familjerna. Förslagen sammanfaller också med de önskemål, som från högerpartiets sida tidigare framförts i riksdagen. Vi kunde ju kanske ha nöjt oss härmed, men det förhåller sig otvivelaktigt så, att studietiden förlänges för många ungdomar. En del går till gymnasierna och andra till yrkesskolor av olika slag för vidareutbildning. Vi har därför ansett att åldersgränsen bör höjas till 19 år. Det är på den punkten som de båda reservationerna I och II avviker från majoritetens förslag i utskottsbetänkandet.

De båda reservationerna har samma yrkanden. Det är endast motiveringen som skiljer. I högerreservationen diskuteras den inkomstpärr, som motionärerna anser sig böra föreslå i det fall att barnet haft egen inkomst med minst 2 400 kronor, då barnet självt kan utnyttja ortsavdraget. Vårdnadshavaren borde då enligt motionärernas mening inte er-

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

hålla förhöjt ortsavdrag. Rent principiellt kan väl skäl anföras för ett sådant ställningstagande, men å andra sidan gäller det här endast en delreform på familjebeskattningsens område. Då den därtill gäller dem som oftast har den sämsta ekonomiska bärkraften, nämligen de ofullständiga familjerna, har jag och mina medreservanter inte ansett oss kunna tillstyrka motionen i denna del. Skulle barnavdragen framdeles komma att genomföras inom hela detta beskattningsområde, kommer givetvis frågan i ett nytt läge och får då tas under förnyad prövning.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr II.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Fru Holmqvist och jag har till detta utskottsbetänkande fogat ett särskilt yttrande. Vi har genom detta velat ge till känna att vi hyser vissa betänkligheter mot det utskottsförslag som nu föreligger.

Låt mig först anföra, att vi naturligtvis inte har någon annan uppfattning än utskottet om att ensamstående mödrar med barn och för all del också ensamstående män med barn är en grupp som behöver samhällets stöd och omvårdnad. På den punkten råder inga delade meningar, men vi är inte helt övertygade om att det stöd som skall ges de ensamstående bör ges skattevägen. Vi tror inte att skattevägen är den lämpligaste vägen att beträda. Skälen härtill är många.

Det första skälet är att en mycket stor del av de ensamstående inte får någon hjälp denna väg. Över 20 000 ensamstående med barn har ingen inkomst alls och kan inte få någon hjälp skattelindringsvägen. Över 20 000 ensamstående med barn har en inkomst som understiger 7 100 kronor, varför även dessa får mycket liten hjälp denna väg. Vi anser alltså att vi på detta sätt inte hjälper dem som bäst behöver hjälp. Vidare kan man säga att det skattebortfall på cirka 20 miljoner kronor årligen eller något mera, som kommunerna får vidkännas genom denna reforms genomförande,

kommer att medföra att kommunerna inte blir särskilt pigga på att för framtiden införa sociala anordningar av olika slag för att lindra bördan för denna grupp av människor. Slutligen kan man säga att skatteförmånerna för ensamstående med barn kan bli så stora att de enligt vår uppfattning kan få icke önskvärda konsekvenser på det familjerättsliga området. Så länge vår sociallagstiftning till stor del är uppbyggd kring familjeenheter och på vissa juridiska formaliteter måste det väl vara ett önskemål att man och kvinna som sammanbor med varandra är gifta. Man kan heller inte helt bortse från moraliska värderingar i detta fall. Med de bestämmelser genomförda som Kungl. Maj:t föreslagit och i ännu högre grad efter de ändringar som utskottet föreslagit föreligger enligt mitt sätt att se stora frestelser för den enskilde att hoppa över äktenskapet av skattetekniska skäl.

För några år sedan fördes i borgerlig press, vilket nu har vitsordats av fru Hamrin-Thorell, en väldig propaganda mot sambeskattningen. Man menade att många människor kommer att skilja sig för att få lägre skatt. Fru Hamrin-Thorell har i dag tagit avstånd från den propaganda som då fördes och sade att det inte blev som hon trodde. I dag är hon emellertid beredd att bjuda över vad regeringen föreslagit för att på ett ännu värre sätt nå samma effekt som hon då siade om.

Låt mig, herr talman, nämna ett par exempel. Om en man som tjänar 20 000 kronor och en kvinna som tjänar 15 000 kronor bor tillsammans, har de en skatt på omkring 6 500 kronor under förutsättning att de har var sitt barn och lever tillsammans men inte har något barn gemensamt. Om dessa två gifter sig, får de en skattehöjning på 3 200 kronor. Skulle man genomföra folkpartiets förslag till ett höjt förvärvsavdrag, skulle man få en ännu större effekt i fråga om skatteskärpning.

Jag kan ge ett annat exempel. Om mannen och kvinnan vardera tjänar ungefär 25 000 kronor, har var sitt barn och lever tillsammans utan att gifta sig, så får

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

de om de gifter sig en skatteskärpning på omkring 6 000 kronor. Ju högre upp man kommer i inkomstläge, desto större blir frestelserna, ty då tjänar man ännu mera på att inte gifta sig. Det är troligt att inte så många människor kommer att skenupplösa sina äktenskap för att komma i ett bättre skatteläge, men man bör betänka att ett mycket stort antal äktenskap upplöses av andra skäl, och i många förhållanden med barn tror jag det kommer att utgöra ett allvarligt hinder när vederbörande skall ingå nytt äktenskap, om det på grund därav skall ske en skatteskärpning på flera tusen kronor.

Frånsett de moraliska aspekterna uppstår naturligtvis många problem av ekonomisk natur om ett sammanboende sker utan äktenskap. Jag kan således nämna att änkepension från ATP inte utgår om inte parterna är gifta. Särskild förmånstagare måste sättas in beträffande kapitalförsäkringar och grupplivförsäkringar för att kvinnan skall kunna få ut något dem. Behållningen i boet kanske inte alls kommer att tillfalla kvinnan, om hon icke lever i äktenskap med mannen; det kan tillföras andra arvingar om man inte vidtagit särskilda juridiska dispositioner, och för detta erfordras i alla fall ett eget initiativ.

Vid skilsmässa kan också skattetekniska skäl påverka vem som skall ha vårdnaden om barnen. Vi tycker det är på tok om makarna vid en frivillig överenskommelse om barnen skall behöva taga hänsyn till skattetekniska skäl.

Fru Holmqvist och jag hyser den uppfattningen att det varit bättre med sociala åtgärder, bidrag och liknande, för att lätta upp denna svåra belägenhet. Nu är det en mycket stor grupp människor, kanske fyrtio eller fyrtiofem tusen, som inte kan få någon hjälp skattevägen. Metoden med skattelättnader ger den största hjälpen där hjälp inte behövs, nämligen där man har den största inkomsten.

När vi ändå inte yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag, har det berott på att en stor mellangrupp människor ändå nu får ett rejält handtag. Det är bättre att de får någon-

ting än ingenting alls. Därför har vi nöjt oss med ett särskilt yttrande, i vilket vi inför kamrarna velat tala om våra åsikter. Så hoppas vi att de sittande utredningarna på familjerättens område m. fl. så småningom och helst ganska snart skall komma fram till bättre lösningar än de nu föreslagna.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Efter de inlägg som gjorts utgår jag ifrån att kammaren inte har intresse av en detaljredogörelse för propositionen och utskottsbetänkandet. Ärendet är ju väl känt av kammaren. Den förändring som inträtt genom denna proposition är också bekant, och den enda skillnaden mellan partierna vid deras ställningstagande är, att man från de borgerliga partiernas sida vill ha en ytterligare höjd åldersgräns — regeringen har föreslagit en höjning från 16 till 18 år, reservanterna föreslår höjning till 19 år.

Det finns ett motionsvägen framfört förslag om att dessa skatteförmåner skulle göras beroende av att barnen inte skulle ha egen inkomst överstigande 2 400 kronor. Under utskottsbehandlingen har ingen yrkat bifall till motionsyrkandet i denna del, och det är ju rätt intressant. När denna talarstol stod på andra sidan, i våras, gav jag till känna den meningen, att det förslag som de borgerliga partierna då hade som reservation, i vilken centerpartiet, folkpartiet och högern gemensamt yrkat på en sådan inkomstgräns, var diskriminerande för alla de ungdomar som tar förvärvsarbete. Tidningarna lade ut saken så, att jag inte hade någon förståelse för ungdomarna och för de ensamståendes svåra läge, när jag kunde tala som jag gjorde.

När nu fru Hamrin-Thorell säger, att det inte är någon nämnvärd skillnad mellan detta förslag och det som framfördes i våras, vill jag invända att det är en mycket stor skillnad, framför allt rent principiellt men även materiellt. Det förslag reservanterna hade i våras skulle inneburi ett lägre ortsavdrag för

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

ensamstående än vad regeringen nu föreslår. Skillnaden blir över tusen kronor, och sådana belopp brukar vi räkna med i dessa sammanhang.

Nu tvistas om vem som skall ha äran av dessa förslag. Jag är inte särskilt road av sådan diskussioner. Fru Hamrin-Thorell menade, att hon i alla fall var först, och i så fall vill jag gratulera. Men det sägs också att det ingalunda var folkpartiet som var först, utan ett annat parti. Det har jag inte hunnit kontrollera, så jag vill inte påstå det.

Hur som helst: man kan hysa vissa betänkligheter både av den art som herr Wörnberg framhållit och andra. Sedan länge har man haft klart för sig att det inte går att skattevägen hjälpa de människor som har det allra sämst ställt. Redan 1941 var jag med i en skattekommitté, som hade till uppgift att underlätta för barnfamiljerna i fråga om skatterna. Det första vi upptäckte var att två tredjedelar av alla familjer med barn inte hade någon skatt till staten. Herr Wörnberg har anfört siffror som visar att många inte kan dra nytta av det nu föreslagna systemet, och jag vill därför inte vara med om att genomföra ett system med barnavdrag över hela linjen.

Det är en annan sak, som jag tror att man bör uppmärksamma. Det har hänt någonting i det svenska samhället, och det kommer att hända ännu mer från och med nästkommande år. En ensamstående mor med minderåriga barn får ju nu, om hon har arbete och inkomst, en betydande skattelättnad, och det är i och för sig ingenting att säga om, men när hon även får änkepension från staten och från ATP och barnen också får pension enligt ATP-försäkringen, allmänna barnbidrag samt de särskilda pensionerna från staten och man jämför en sådan vårdnadshavares ekonomiska ställning med de fullständiga familjernas, i de fall där också dessa familjer har minderåriga barn, blir resultatet enligt mitt sätt att se att vi tvingas till en översyn av vårt skattesystem. Det tränger sig fram ohjälpligt. Jag har ingen anledning att säga, i vilken riktning det kommer att

gå, men jag tror att det som vi nu är i färd att besluta om kommer att få rätt långtgående konsekvenser med tanke på de beslut vi har fattat tidigare. I och för sig är denna skattelättnad mycket glädjande, men jag tror att man ur rättvisesynpunkt bör beakta konsekvenserna.

Sedan, herr talman, vill jag ha sagt, att om enigheten är så stor som det framgår av utskottsbetänkandet, så bör debatten om de här tingens i stort sett vara avslutad, såvida man inte har lust att förfara på samma sätt som i våras, då man sökte göra gällande att vissa ledamöter av riksdagen kan luras med på vad som helst. Om bara en regeringsledamot gör en deklaration, så ändrar socialdemokraterna i bevillningsutskottet ögonblickligen mening över hela linjen, menade man. Alla som har varit med i politiskt arbete vet att det inte går till så. Den som vill studera bevillningsutskottets betänkande från i våras finner också att vi där sade, att vi var för ytterligare reformer men ville ha ett bättre förslag än det reservanterna hade. Nu har vi fått ett bättre förslag.

Det kan ytterligare tilläggas, att vi är nöjda med förslaget. Jag avslöjar inte några hemligheter om jag säger, att vi veckor i förväg var väl underrättade om den deklaration som regeringen avgav. Deklarationen vållade alltså inte någon uppståndelse som vissa pressorgan har velat göra gällande.

När man lägger ut texten på det sättet skulle jag vilja fråga, om det är så inom de andra partierna, att menige man i riksdagsgruppen aldrig har reda på vad ledningen tänker besluta. Hos oss är det inte så — vi har i regel informationer i ärendena.

Det här sista har jag lagt till, eftersom riksdagen framstår såsom egendomlig, om det skrivs i tidningarna att inte bara en ledamot utan tio ledamöter av ett utskott utan vidare ändrar mening bara därför att en regeringsledamot gör en deklaration.

Nu har det hela fått ett bra slut, och jag har inget annat yrkande, herr talman, än om bifall till utskottets förslag över hela linjen.

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

Herr HOLMBERG (h):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon debatt om vad som har stått i tidningen eller om vem som beslutar inom folkpartiet, utan jag vill knyta några reflexioner till det uttalande som herr John Ericsson inledde med, nämligen att han inte ville förbättra barnfamiljernas standard genom att införa barnavdrag över hela linjen. Detta ger mig anledning att säga några ord i det här ämnet, och eftersom jag har väckt en motion i ärendet tillsammans med fröken Andersson, finns det ytterligare skäl att något ta upp frågan.

Den, såsom jag ser det, principiellt viktigaste saken i den här propositionen är att ensamstående med minderåriga barn skall få åtnjuta förvärsavdrag efter samma regler som gäller för förvärsarbetande gift kvinna. Det finns i och för sig inte någonting att invända mot en sådan ordning, och det är väl allmänt känt och erkänt att förvärsavdraget är att jämställa med ett omkostnadsavdrag. Den skattskyldige skall ju erhålla avdrag för de kostnader för barnens omhändertagande och vård som är nödvändiga för intäktens förvärvande.

Trots att det här resonemanget varit avgörande för högerpartiets ställningstagande när partiet bedömt skattefrågan för ensamstående med minderåriga barn, så har vi tidigare inte ställt något yrkande om någon formell samordning med förvärsavdraget. Anledningen till det är att vi betraktat det höjda ortsavdraget såsom ett förvärsavdrag som utgått i annan form än som tillämpas för gifta kvinnor. Men i och med att ensamstående föräldrar nu även formellt får förvärsavdrag, samtidigt som de får behålla ortsavdragsförhöjningen, ändras ju karaktären av det höjda ortsavdraget — det blir ju i själva verket ett barnavdrag. Avdragsrätten blir visserligen inte fullständig, eftersom man inte tar hänsyn till antalet barn, men det är uppenbart att man genom den här ändringen tar ett steg i riktning mot ett bättre hänsynstagande till skatteförmågan hos barnfamiljer av viss typ.

Eftersom vi inom högern haft den upp-

fattningen, att rättvisa i beskattningen mellan barnfamiljer och barnlösa skattskyldiga inte kan uppnås utan att barnavdrag återinförs, anser vi självfallet att den här ändringen är ett steg i rätt riktning. Men konsekvenser måste ju vara, herr talman, att man snarast prövar frågan om ett återinförande av barnavdraget även för gifta sammanboende skattskyldiga med minderåriga barn.

Förutsättningen för att barnavdrag skall kunna användas är självfallet att vårdnadshavaren utövar försörjningsplikten. Om barnet har egna inkomster, som är så stora att det kan försörja sig självt och även så stora att det åtnjuter ett eget ortsavdrag, föreligger ju egentligen inget motiv för att föräldrarna skall åtnjuta ortsavdrag för barnet. Denna princip borde — och det har vi också framhållit i den motion med nr 751 som fröken Andersson och jag har väckt — ha varit avgörande redan för den nu förordade lagstiftningen.

Nu har den motionen inte följts upp. Det finns inget särskilt yrkande i anslutning till motionen, och orsaken till det är den begränsade räckvidd som en inkomstpärr kan tänkas få i nuvarande situation, men vi har också genom att inte följa upp denna motion fått till stånd en samverkan mellan de borgerliga partierna så till vida att vi alla står eniga bakom klämman i reservation I. Det måste emellertid, såsom vi ser saken, vid ett återinförande av barnavdrag över hela linjen bli nödvändigt att hänsyn tas till om barnet försörjts av föräldrarna eller om det har förmåga att försörja sig självt. Det är också den tankegång som ligger bakom den särskilda motivering till vårt ställningstagande som vi anfört i bevillningsutskottet.

Till slut vill jag, herr talman, nämna en helt annan sak och erinra om att finansministern, när frågan diskuterades i våras, betecknade oppositionspartiernas yrkanden i den utformning som de då hade fått såsom slarvigt hopkomna. Jag vill inte komma med någon motbeskyllning, men jag kan inte underlåta att påtala ett ganska märkligt förhållande, nämligen att de deklarationsblanketter,

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

som skall användas år 1963, nu föreligger tryckta i många miljoner exemplar i en felaktig utformning. Där talas fortfarande om åldersgränsen 16 år för barn till icke sammanboende föräldrar. Eftersom de bestämmelser, som vi i dag kommer att besluta om, skall gälla redan vid 1963 års taxering och alltså för 1962 års inkomster, lär denna utformning av deklara-tionsblanketten i många fall komma att leda till att ensamstående fäder och mödrar går miste om rätten till förhöjts orts-avdrag eller inte kommer i åtnjutande av förmånen att beskattas enligt den gynnsammare skatteskalen. Eller ämnar man kanske, vilket naturligtvis vore det bästa, om man inte kan lösa frågan på annat sätt, trycka om hela denna miljonupplaga av deklara-tionsblanketter och låta de felaktiga gå till pappersinsamlingen?

Herr talman! Jag nöjer mig med det anförda och instämmer i det yrkande som framställts av herr Yngve Nilsson.

Fru SEGERSTEDT WIBERG (fp):

Herr talman! Det har påpekats för mig, att jag av formella skäl inte kan ställa något yrkande. Jag får därför bidra till enigheten genom att ta tillbaka mitt yrkande. I stället vädjar jag till den frånvarande finansministern att beakta de framförda synpunkterna. Jag tror, att han har större möjlighet att ge dem verkan än om jag motionsvis framför dem.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Jag sade redan i mitt första anförande, att jag tror att det vore en överdriven farhåga att utgå ifrån att personer sätter sig ner och kallt kalkylerar om de skall gifta sig eller inte och därvid låter sitt handlande bestämmas av den lindring i skatten som de får respektive inte får. Det rör sig här visserligen bara om en tro hos både mig och herr Wärnberg. Faktum är ju att de konsekvenser, som man befarat att sambeskattningen med dess ökade skatter skulle få, inte alls har visat sig. Det är ju bara i några få undantagsfall som konsekven-

sen har blivit den befarade. Jag tror inte heller att man behöver befara det, när det gäller den nu aktuella skattelättnaden.

Sedan noterar jag naturligtvis med tillfredsställelse, om det nu kan intressera herr Ericsson, att det kommer att bli en översyn av skattesystemet. Alla är vi väl glada över om den skulle komma att medföra en skattelättnad för denna grupp av medborgare.

Jag skall inte alls diskutera vem som först kom fram med detta förträffliga förslag. Det var emellertid rätt intressant att få höra, att först talar regeringen om vad den ämnar göra och hur partiet i riksdagen skall förhålla sig. Sedan talar partiledningen för säkerhets skull i riksdagsgruppen än en gång om, hur man skall förhålla sig. Vi har ingen regering att få upplysningar av, utan i min riksdagsgrupp måste vi tycka själva. Jag måste emellertid sätta ett litet frågetecken i samband med herr Ericssons uppträdande. Om herr Ericsson alltså i förväg visste om att detta förslag skulle komma, är det väl ändå ganska märkligt att han i våras intog denna fullständigt negativa inställning till det förslag som då lades fram. Tyvärr var jag inte närvarande här i kammaren under debatten på grund av att jag var förhindrad av sjukdom, men jag har inte av protokollet kunnat utläsa någon som helst positiv inställning hos herr Ericsson till det förslag som då framlades, och detta fastän herr Ericsson tydligen visste om att det inom kort skulle komma ett i stort sett liknande förslag från regeringen.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Vi var inte negativa till frågans lösning. Om fru Hamrin-Thorell läser betänkandet, framgår detta tydligt och klart. Jag sade i debatten i våras, att vi ville ha ett bättre förslag än vad reservanterna då kommit med. Jag kan nu konstatera, att vi också har fått ett bättre förslag. Fru Hamrin-Thorell försöker ju heller inte bestrida det. Vi är nöjda därför att regeringen har tillmötesgått våra synpunkter. Dessutom anser vi att skäl

Ang. beskattningen av ensamstående barnförsörjare

kan tala för att även manliga vårdnadshavare bör ha denna förmån, vilket vi nu också föreslagit.

Vad jag ville ha sagt med mitt yttrande om skrivierna i pressen är att man där försökt ge allmänheten den uppfattningen, att vårt partis representanter i ett utskott skulle fullständigt ändra mening bara därför att regeringen gör ett uttalande här i riksdagen. Så går det inte till. Det var därför jag frågade, om inte medlemmar av de borgerliga partierna har en aning om när deras ledning fattar något beslut, men det fick jag inget svar på.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan samt därefter särskilt angående motiveringen.

I fråga om punkten A, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen; samt 3:o att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet anförda reservationen II. Emellertid, anförde vidare herr talmannen, voro reservationerna I och II i vad gällde hemställan likalydande, varför reservationerna vid ställandet av propositioner komme att sammanföras.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i dels den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen, dels den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet anförda reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 58 punkten A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen, dels den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid samma betänkande avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Söderquist begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 62.

Sedermåra bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i punkterna B och C hemställt.

Till följd av kammarens redan fattade beslut, yttrade nu herr talmannen, hade dels yrkandet i reservationen I i vad avsåge motiveringen, dels ock yrkandet i reservationen II såvitt gällde motiveringen till fastställandet av åldersgränsen 19 år fallit; kvar stode emellertid yrkandet om godkännande av motiveringen i de tre sista styckena av reservationen II.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av utskottets motivering oförändrad samt därefter på godkännande av utskottets motivering med den ändring, som föreslagits i de tre sista styckena i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet av-

givna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på godkännande av utskottets motivering oförändrad, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 58 oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes utskottets motivering med den ändring, som föreslagits i de tre sista styckena i den av herr *Yngve Nilsson m. fl.* vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av väckta motioner om ersättning av statsmedel vid ingripanden enligt karantänkungörelsen; och

nr 35, i anledning av väckta motioner om auktorisering av bilförsäljare.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 36, i anledning av väckta motioner om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 20 i första kammaren av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.*, samt nr 107 i andra kammaren av herr *Larsson* i Borrby.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att höja det statliga stödet för svenskodlad obearbetad tobak från nuvarande 80 öre till tre kronor per kilo.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 20 och II: 107, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Nils Elovsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till förevarande motioner, I: 20 och II: 107, för sin del måtte antaga i reservationen infört förslag till lag om ändring av övergångsbestämmelserna till lagen den 16 juni 1961 om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror.

Herr **ELOWSSON, NILS**, (s):

Herr talman! Vi är två ledamöter i utskottet, som inte har kunnat ansluta oss till det beslut som majoriteten har kommit fram till. Jag tänkte därför i allra största korhet motivera vårt ståndpunkts-tagande.

Tobaksodlingen i vårt land är mer än 230 år gammal, och den utvecklades så småningom till att bli en husbehovsodling, beroende på att man i gångna tider inte hade så lätt för att skaffa utländsk tobak till lika förmånliga priser som nu. Odlingen utvecklades på sina håll så att vi fick en hel mängd små tobaksfabriker, och den formen av odling fortsatte ända

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

tills tobaksmonopolet kom till. Då träffades en uppgörelse, i vilken det ingick, att om odlingen i beredskapssyfte inte skulle fortsätta, så skulle ett inlösningsförfarande komma till stånd för att de som hade lagt ned kapital i denna odling inte skulle bli helt lottlösa. Tobaksodling är väl något som de flesta av riksdagens ledamöter inte haft tillfälle att stifta bekantskap med. Därför skall jag i största korthet säga något om den.

Tobaksfröna säs på våren, och när plantorna blir tillräckligt stora sätts de ut i långa rader. När tobaken blir skördemogen skördas den blad för blad. Man skär en skära i bladen och dessa sätts upp på spett för att torkas. Denna tobak torkas på vindar. Därför måste odlarna ha tillräckliga vindsutrymmen för att kunna hänga upp skörden. Där skall den hänga tills bladen har torkat.

Genom tobaksmonopolets intresse för den inhemska tobaksodlingen har man emellertid också fått andra former av torkning. Dels torkar man i s. k. rökklador och dels genom vedeldning. Dessa klador måste byggas på ett speciellt sätt för att lämpa sig för dessa torkningsmetoder. Genom dessa har man enligt tobaksmonopolets mening fått fram en bättre tobak än förr.

Tobaksodlarna har emellertid under de senare åren varit något missgynnade. De sista fem åren har de inte fått någon kompensation alls. De som bedriver odling i större omfattning har följaktligen fått betala de högre lönerna till dem som har hjälpt dem, utan att ha fått någon som helst kompensation därför. Om nu tobaksbolaget inte tänker fortsätta att köpa in tobak till rimliga priser, måste det ju innebära att den här odlingen kommer att läggas ner, och om det inte blir en uppgörelse mellan tobaksodlarna och tobaksbolaget — d. v. s. närmast staten — så betyder det ju att de som har lagt ner kapital i denna odling kommer att helt och hållet förlora detta.

Då är frågan om vi är där nu. Det är väl inte så alldeles säkert, ty sista ordet är väl ännu inte sagt, men är det så att tobaksodlingen skall läggas ner, så kan ju rimligtvis inte allting bara få, som

man säger, rinna ut i sanden på det sättet att bolaget vägrar att betala sådana priser som fordras för att odlingen skall bära sig. Det kommer naturligtvis att bli så att den ena odlaren efter den andra lägger ner sin odling — det betalas ju så ynkligt — och då försvinner odlingen alltså efter hand.

De som inte känner närmare till saken säger ofta att de som odlar tobak väl kan odla någonting annat på den jord som de använder för tobaksodlingen. Det kan de inte göra, eftersom de måste räkna med att förränta det kapital som de lagt ner i de här odlingarna. Tobaksodlingen sköts i högsta grad manuellt, den kan inte bedrivas med maskiner, och förmodligen kommer den heller aldrig att mekaniseras. I de länder där tobak odlas i större skala har man inte lyckats med det, och följaktligen kan vi inte heller göra det. Arbetskostnaderna vid tobaksodlingen uppgår till 60 procent av den bruttointäkt som odlarna får, och det är ju mycket mer än i fråga om annan odling. Man kan därför inte räkna med att tobaksodlingen skall kunna fortsätta, om det inte ges kompensation i en eller annan form.

I regel är det småfolk som bedriver den här odlingen, folk som har en jordbit omkring stugan och ett uthus där det finns tillräckligt vindsutrymme för att kunna torka tobaken. Som regel får husmor och barn hjälpa till med odlingen, och detta ger ett tillskott till inkomsten. I synnerhet för ensamstående kvinnor betyder denna inkomst inte så litet. Om nu tobaksodlingen läggs ner, kan dessa människor inte skaffa sig ersättning för inkomstbortfallet.

Skulle också de större odlingarna läggas ner, kan de rökklador som har uppförts inte längre användas, eftersom de är byggda på ett speciellt sätt. En sådan lada kostar i anläggning 50 000 kronor eller mer, och en nedläggning skulle innebära en betydande kapitalförlust. Om nu tobaksbolaget i fortsättningen inte vill betala så mycket att denna beredskapsodling kan upprätthållas i samma omfattning som tidigare eller upprätthållas över huvud taget, bör det komma till en uppgö-

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

relse mellan staten och odlarna. Det är närmast för att skapa intresse kring den saken som vi har väckt vår motion.

Nu kan man säga — och det säger tobaksbolaget — att beredskapssynpunkten har numera ingen egentlig betydelse, ty man kan importera och lagra tobak så att vi kan vara säkra på att vi har sådan, om vi skulle bli avstängda på nytt. Är det så ställt, är det inte någon större mening med att fortsätta tobaksodlingen, utan då bör vi avveckla den, men om vi skall avveckla den kommer det förmodligen att ta lång tid, och vi motionärer anser att odlarna under mellantiden bör ha ersättning för sitt arbete på samma sätt som de som odlar andra produkter. Det är detta vi har velat understryka i den reservation som har avgivits, och jag ber att få yrka bifall till den.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp):

Herr talman! Jag skulle i stort sett kunna helt instämma i vad föregående talare anförde beträffande den svenska tobaksodlingen. Jag skall bara tillägga några få ord.

Det sägs i utskottets utlåtande att den svenska tobaksodlingen inte har någon större betydelse — eller något i den stilen — ur beredskapssynpunkt, men jag vill bara tala om hur det var 1939, när kriget bröt ut. Då kom genast tobaksmonopolet, som det hette då, och bad att det skulle undersökas huruvida inte den svenska tobaksodlingen kunde utökas. Det var inte fråga om då att odlingen skulle vara begränsad på något sätt, utan det var bara fråga om att få en så stor odling som möjligt. Bland annat var man mycket angelägen om att det skulle odlas en särskild sorts tobak som man fick olja av, vilken skulle användas för vissa ändamål. Nu har man glömt det där. Man tror kanske att freden i världen skall bestå i all evighet och att vi inte behöver ha någon beredskap.

Nu sägs det att man kan lagra utländsk tobak. Ja, visst kan man det. Det talas också om att Svenska tobaksaktiebolaget har meddelat att bolaget bidrager med ett prisstöd på 1,24 kronor per kilo till den

svenska tobaksodlingen, vilket är ett större belopp än som betalas för andra jordbruksprodukter. Jag vill inte bestrida detta. Den svenska tobaksodlingen är ju dock, som den föregående talaren sade, en urgammal odling, som huvudsakligen utövas av småbrukare och sådana pensionärer som har en liten jordbit att plantera tobak på. Jag tror att den subventionering som det har talats så mycket om här i kammaren nog inte är av den arten att man därför helt och hållet bör lägga ned den svenska tobaksodlingen.

Vid de förhandlingar som odlarnas organisation i våras förde med Svenska tobaksaktiebolaget fick vi meddelande om att all tobaksodling i vårt land skulle vara avvecklad inom tre år. Efter det väldiga bakslag som förra året drabbade tobaksodlingen när hela skörden gick till spillo, sträckte visserligen staten ut en hjälpande hand, men den gav ingalunda det belopp som odlarna hade räknat med att kunna få utan endast ett mindre belopp. Odlarna var ju dock mycket glada och tacksamma, ty ett mögelangrepp hade då förstört hela den svenska tobaksskörden. I år har det varit litet bättre. Visserligen har det funnits tecken till angrepp, men tobaksskörden lär enligt odlarna ha blivit ganska bra.

Tobaksodling har bedrivits i vårt land i minst 150 år, och det är 700—800 småföretagare, pensionärer och dylika som bedriver denna odling. Det har visat sig att Svenska tobaksaktiebolaget, när bara tobaken är klar, gärna vill ha den. Men det är klart att bolaget kanske försöker tänka som så, att det är mycket lättare att köpa utifrån och att det då slipper att ha besvär med den svenska tobaken. Jag skall inte upprepa vad jag förut har sagt, men låt oss tänka på att det kan ske någonting utanför vårt lands gränser eller innanför, som gör att det kan vara bra att ha den svenska tobaksodlingen.

Jag vill, herr talman, till slut säga att om denna odling skall nedläggas, måste ju staten ersätta de kostnader som dessa odlare har nedlagt på samma sätt som när staten bildade tobaksmonopolet. Alla små cigarrtillverkare löstes in av staten

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

den gången, och så får väl ske även här om man nu skall lägga ned tobaksodlingen.

Den nuvarande subventionen på 80 öre per kilo har stått sig från 1924. Jag undrar, mina damer och herrar, vilka priser som har stått sig oförändrade sedan 1924. De har nog ökat 100 procent många gånger om. Tobaksodlarna har i den mån det varit möjligt försökt att upprätthålla odlingen. Utgifterna har dock ständigt stegrats och då man inte är skyddad mot den tobak som kommer från Rhodesia, som är ett land med mycket stor tobaksodling, och även från andra länder, där odlarna kanske betalar 75 öre eller en krona om dagen till de anställda, är det inte lätt för odlarna i vårt land. Arbetslönerna är den huvudsakliga utgiften för de svenska tobaksodlarna. Det finns inga maskiner som kan användas, utan mänsklig arbetskraft måste utnyttjas. Då är det väl ändå inte meningen — jag tror inte heller att den svenska riksdagen vill vara med om det — att alla som odlar tobak inte skall ha samma lön för sitt arbete som andra näringsutövare i vårt land. Jag tycker därför att det gäller en så liten åtgärd att riksdagen gott kunde bifalla vårt förslag, så att vi hade något att falla tillbaka på för den händelse vi även i framtiden skulle behöva en svensk tobaksodling.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Nils Elowsson avgivna reservationen.

Häri instämde herr *Osvald* (fp).

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! De båda Elofssönerna representerar det distrikt inom vilket tobak odlas. Det är den enda ursäkt jag kan finna för att de försvarar en motion som går så långt vid sidan om vad som är rationellt som man över huvud taget kan komma.

Det är inte utskottet som säger att tobaksodlingen saknar betydelse för konsumtionen inom Sverige, utan det är tobaksbolaget som konstaterar att den odling som sker i Sverige saknar betydelse

med hänsyn till att det är dålig kvalitet på den svenska tobaken. Den kan inte användas till cigarrer och cigaretter. I viss utsträckning kan den väl användas som inblandning i rökto bak. Att den kunde användas under kriget förstår jag, ty den var naturligtvis bättre än hö och halm eller vad som eljest kunde komma i fråga såsom utfyllnad för att tillmötesgå dem som hade behov av att röka även när det var brist på varan.

Vi förbrukar 9 000 ton tobak om året, och den svenska odlingen lämnar 300 ton, alltså ungefär 3 procent av den totala åtgången. Det finns 734 odlare, säger tobaksbolaget, under det år som uppgifterna avser. Odlingsarealen är 162 hektar. Det är alltså en mycket obetydlig areal som står till förfogande för denna odling. Nu utgår en ersättning av statsmedel med 80 öre per kilogram odlad tobak. Det var visst en ersättning som fastställdes med hänsyn till tobakskatten som en gång i tiden tydligen utgjorde 80 öre. Det är möjligt att ersättningen härstammar från tiden kring 1924. I det avseendet vill jag inte bestrida herr Gustaf Elofssons uppgifter. Men därutöver tycks tobaksbolaget betala ett merpris av kronor 1.24 per kilogram utöver vad det betalar för från utlandet inköpt råvara. Det totala skyddet skulle alltså vara omkring två kronor per kilo.

Nu vill motionärerna att det statliga stödet skall höjas från 80 öre till tre kronor per kilo. Jag förmodar att de räknar med att man skall ha kvar det särskilda prisstödet om kronor 1.24 som tobaksbolaget nu betalar.

Detta betyder, ärade kammarledamöter, att stödet till tobaksodlarna som nu utgör mellan 3 000 och 4 000 kronor per hektar skulle höjas till mellan 5 000 och 6 000 kronor, om jag nu räknar med dessa begärda 3 kronor och redan utgående kronor 1:24.

Ur rationell synpunkt vore det bättre att avveckla tobaksodlingen i Sverige, eftersom den är av så liten betydelse ur odlarsynpunkt och produkten så föga eftertraktad av tobaksbolaget. Att detta över huvud taget köper tobaken beror på att ingen annan får köpa tobak. Vi har ju

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

monopol på denna vara. Inte heller får någon annan tillverka tobaksvaror. Det är klart att tobaksbolaget då känner sig förpliktat att inköpa den odlade tobaken, men bolaget skulle helst vilja slippa.

Jag har ingen åsikt om den lämpligaste tidpunkten att i ett sammanhang avveckla tobaksodlingen i vårt land. Det är möjligt att det behövs en viss avvecklingsperiod. Men avvecklingen påskyndas icke om vi höjer det ekonomiska stödet från 80 öre till tre kronor per kilo.

Herr talman! Vi har inom utskottet kommit till den uppfattningen att det ur alla synpunkter är omotiverat att höja stödet till tobaksodlingen. Med hänsyn till vad tobaksmonopolet sagt förefaller det som om det vore lämpligt att avveckla den och ta den tid för avvecklingen som erfordras. Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp):

Herr talman! Jag skulle bara vilja säga till herr förste vice talmannen att varken herr Nils Elowsson eller jag är inblandad i någon tobaksodling, men ändå kan man ha sympatier för dem som odlar tobak. Det kan inte vara något fel. Jag vågar inte säga det, men jag tror inte att herr förste vice talmannen är lika kemiskt ren från tobaksmonopolet som vi är från tobaksodlingen.

Jag skulle också vilja säga att när talman Strand här drog upp hur mycket det kostar tobaksmonopolet — var det 4 000 kronor per hektar? jag hörde inte riktigt — så tror jag att det är lite felaktiga beräkningar, ty tobaksbolaget bygger sina jämförelser på den allra billigaste tobak det kan köpa från utlandet. Denna jämför man med den svenska tobaken, och därför kommer man upp i dessa höga siffror. Men om vi tar den finare tobaken som man använder till cigaretter och till bättre cigarrer, så blir nog inte prisskillnaderna så höga som här påstås. Därtill kommer att den svenska tobaken ju används både till snus och, som utskottsordföranden här mycket riktigt sagt, i viss mån även till cigarrcigaretter. Vi vet att snustillverkningen

har gått ner. För 10—12 år sedan konsumerades 8 miljoner kilo snus i vårt land, men jag tror att vi nu är nere i 3 miljoner kilo. Det är klart att även detta inverkar.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag har inte beskyllt någon av Elofssonerna för att odla tobak. Jag har sagt att de representerar det distrikt i vilket tobak odlas och att det var den enda ursäkten för att de vill försvara motionen om att höja det ekonomiska stödet till tobaksodlingen.

Vidare har jag inte heller påtagit mig ansvaret för de uppgifter som lämnats beträffande det nämnda stödet. Jag har inte talat om tobaksbolagets merkostnader utan om det stöd som utgår till tobaksodlingen. Det är ren matematik. Man odlar tobak på 162 hektar. Det ger 300 ton tobak, och det blir ungefär två ton per odlad hektar. Med ett stöd av tre kronor per kg blir det 6 000 kronor per hektar i stöd åt tobaksodlingen. Det är betydligt mer än vad som i övrigt utgår i prisstöd åt jordbruket.

Om det kan glädja herr Elofsson — eller göra honom ledsen — vill jag slutligen tala om att jag inte röker den skånska tobaken. Antagligen skulle jag avstå från att röka, om jag inte hade tillgång till någon annan tobak.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Utskottets ordförande sade att den enda ursäkt som kunde anföras för att jag och min namne hade tagit upp denna sak var att vi bor i det distrikt där tobaken huvudsakligen odlas. Men det är inte de enda ursäkten.

Jag försökte i mitt första anförande göra klart att tobaksodlingen inte var någon givande odling, om man skulle se det ur rationell synpunkt, och det har inte heller någon påstått. Men i vårt land finns många odlingar, om vilka man kan säga att det inte är rationellt att fortsätta med dem. Vi kunde köpa dessa jordbruksvaror utifrån, men vi fortsätter än-

Om ökat stöd åt den svenska tobaksodlingen

då att odla dem av beredskapsskäl. I motionen har framhållits att man skall ta ställning till frågan huruvida man skall behålla tobaksodlingen eller inte, sett ur beredskapssynpunkt. Skall man inte ha den kvar, då skall man inte segdra nedläggandet av dessa odlingar på ett sådant sätt att odlarna gör förluster det ena året efter det andra. Då skall man säga, att tobaksbolaget från och med den och den dagen inte längre skall köpa svensk tobak — sedan är det slut. Men då bör de som satsat på tobaksodlingen ha kompen- sation härför, både de som skaffat sig tillräckligt stora torklador av den gamla typen och de som skaffat sig röklador av den nya typen. Alla dessa odlare har av tobaksmonopolet stimulerats till att fortsätta med odlingen och till att bygga dessa lador. Tobaksmonopolet har till och med lämnat upp till 10 000 kronor per lada i räntefritt lån för att de skulle fortsätta med odlingen.

Under sådana förhållanden är det inte bara den omständigheten att vi bor därnere som gör att vi säger att det begås en orättvisa mot dessa odlare, en orättvisa som vi söker förhindra. Jag tycker inte att det är så dumt att en riksdagsman försöker göra något sådant när det gäller hans egen ort.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag sade att det förhållandet att talarna representerar det distrikt där tobak odlas var den enda ursäkt som jag skulle kunna tänka mig för att de stödde motionsyrkandet om en höjning av stödet till tobaksodlingen. För alla andra inom utskottet var det nämligen efter tobaksbolagets yttrande och i övrigt efter den föredragning vi fick ganska självklart att tobaksodlingen borde avvecklas snarast möjligt. Enligt tobaksbolagets mening mötte det nämligen inga svårigheter att lagra tobak. Kvantiteten 300 ton var så liten, förmenade tobaksbolaget att man kunde ha ett reservlager som kunde täcka den beredskapsproduktion som man helt naturligt ansåg

sig behöva för vissa nödvändiga grenar inom tobakstillverkningen.

Vi har inom utskottet över huvud taget inte sysslat med vad det skulle kosta att avveckla tobaksodlingen och vem som skulle betala. Det blir en fråga som kommer upp i annat sammanhang. Men genom att höja stödet så högt som till 3 kronor per kg och lämna detta stöd permanent kan man i alla fall inte forcera fram en avveckling.

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Till den siste talaren vill jag säga att om man skulle handla på det sättet att man skulle besluta en utökning av subventionen och inte säga att man skall upphöra med den vid en viss tidpunkt, stimulerar det naturligtvis inte till nedläggande av tobaksodlingen. Men om man säger att det inte skall förekomma någon tobaksodling efter två eller tre eller fyra år, då menar jag att odlarna till dess avvecklingen sker bör ha den ersättning som vi har föreslagit.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Elofsson, Gustaf*, begärde voting, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. godkännande av en europeisk social stadga

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. godkännande av en europeisk social stadga

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande godkännande av en europeisk social stadga.

Genom en den 16 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 175, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna en av Europarådet utarbetad europeisk social stadga. Stadgan hade undertecknats av Sverige och tolv andra av Europarådets medlemsstater den 18 oktober 1961.

Utskottet, vilket ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hade i det nu föreliggande utlåtandet hemställt, att riksdagen måtte bifalla förvarande proposition, nr 175.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Det föreligger vid detta utskottsutlåtande inte någon reservation, och det har inte heller förekommit någon motion bakom det. Men jag skulle vilja säga några ord med anledning av detta utlåtande på grund av att jag i ett par omgångar haft kontakt med ärendets förhistoria inom Europarådet. Jag skulle därför vilja passa på tillfället att ge uttryck åt en ganska vidsträckt opinion inom den rådgivande församlingen, där man tycker att ministerkommittén gått litet hårt fram när det gäller att begränsa åtskilliga av de föreskrifter som på ett tidigare stadium fanns med i denna sociala stadga. Man har kort sagt tyckt att ministerkommittén gått för långt med

dess begränsningar och gjort hela stadgan mindre värdefull för de syften man velat uppnå. Det är inte bara inom Europarådets rådgivande församling man haft den åsikten, utan det har också uttryckts mycket livliga protester från fackligt håll ute i Europa och även här hemma. Jag kan inte neka till att jag tycker att den kritiken i det väsentliga varit berättigad. Jag tycker att man t. ex. gått för långt med att ge undantagsmöjligheter och gått för långt med att reducera minimikraven när det gäller ratificering av denna stadga. Jag skall be att få belysa detta något, herr talman.

Jag vill ta ett exempel. Det förelåg från rådgivande församlingens sida en skrivning i artikel 2 i stadgan som i fråga om arbetstid och sådant innebar att man skulle företa en reducering stegvis av arbetstiden till 40 timmar per vecka. Det var alltså en preciserad målsättning. Man sade inte *när* detta skulle uppnås, men man konkretiserade det så långt som skett. Nu föreligger det sedan ministerkommittén har gjort sitt arbete en mycket mer avblankad och likgiltig skrivning. Man säger nu att »arbetsveckan förkortas efter hand som produktionsökning och andra omständigheter av betydelse det medgiva». Jag får säga att skall vi ha något kvar kan man inte gå längre i fråga om att uttunna själva syftet med det hela, och jag tycker att det är en ganska olycklig uttunning. Man tycker nog också att det var onödigt att göra denna uttunning, eftersom den skrivning som förelåg i den rådgivande församlingen inte krävde ett omedelbart uppfyllande av bestämmelsen utan hade den som en riktpunkt ungefär på samma sätt som skett när det gäller det krav som uppställes i artikel 1, nämligen att en av de viktigaste målsättningarna skall vara att eftersträva full sysselsättning. I båda fallen gäller en målsättning — en avsikt att nå fram till ett bestämt mål.

Jag kan ta ett annat exempel. Rådgivande församlingen hade i avsikt att påskynda stadgans förverkligande föreslagit en paragraf som skulle innebära att

Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land

varje land inom en tid icke överstigande fem år efter det att stadgan trätt i kraft inom det egna landet skulle som signatärmakt vara tvungen sätta i kraft hela del II av stadgan. Men detta förslag, som otvivelaktigt skulle ha inneburit en stark press på signatärstaterna att verkligen göra någonting åt förverkligandet av stadgan i praktisk politik, har alldeles kommit bort under resans lopp genom ministerkommitténs arbete. Detta tycker jag också är ganska beklagligt.

Låt mig sedan bara i förbigående nämna att som en av ackquisitionerna i stadgan — det är troligen första gången i en internationell konvention — har strejkrätten erkänts såsom ett legitimt medel i löntagarnas kamp för sociala och ekonomiska intressen.

Till slut vill jag, herr talman, bara säga att jag tycker att det är en händelse som mera ser ut som en tanke, att samma dag som propositionen om ratificering av denna stadga framlades kom också en proposition om ratificering av ILO-konventionen nr 100 om likalönsprincipen, och det var inte för tidigt att den kom. Den borde enligt min mening ha ratificerats för länge sedan. Det har inte skett, men jag medger att skulle man ha ratificerat den sociala stadgan och då kommit med uttryckligt undantag för dess krav på likalönsprincipens erkännande, hade det sett mycket illa ut. Därför fick man ta dessa båda ting på en gång, och vi får då hälsa med en viss tillfredsställelse att det har kunnat ske.

Det är klart att det ligger ett avsevärt arbete bakom denna stadga under mycket lång tid — i själva verket ända sedan år 1951. Jag vill för min del uttrycka den övertygelsen att om denna stadga föres ut i verkligheten i den allmänna miljö som en expanderande europeisk stormarknad kan innebära, så kan den visa sig bli ett mycket värdefullt redskap för att uppnå harmonisering uppåt av denna marknads socialpolitiska målsättningar.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sjömanslagen den 30 juni 1952, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av väckt motion om tidpunkten för utbetalande av ersättning vid expropriation av vägmark;

nr 38, i anledning av motioner om trafiksäkerhetsbestämmelserna avseende husvagn;

nr 39, i anledning av motion angående översyn av bestämmelser om arbetstid för förare i yrkesmässig automobiltrafik;

nr 40, i anledning av motioner angående kompetensfördelningen mellan länsstyrelse och biltrafiknämnd; samt

nr 41, i anledning av dels motion om fångst av vildkanin med iller och nät, dels ock motion om åtgärder mot skadegörelse av vildkanin.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 49, i anledning av väckt motion om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land.

I den till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen I: 518, av herrar *Per-Olof Hanson* och *Ringaby*, hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga förslag på skolans och övriga kulturella

Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land

områden i syfte att stödja den estniska befolkningsgruppen i vårt land i dess strävan att hålla det egna modersmålet levande och att i övrigt bevara och vidareutveckla det estniska kulturarvet.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionen I: 518 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Ringaby*, *Schött*, *Gunnar Pettersson*, *Hamrin* i Jönköping, *Carlsson* i Huskvarna och *Edlund*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionen I: 518 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anför.

Reservanterna hade funnit det vara både motiverat och angeläget med en särskild utredning av i motionen berörda problem.

Herr **RINGABY** (h):

Herr talman! Frågan om ökade möjligheter för esterna i vårt land att få undervisning i estniska språket och över huvud taget bättre möjligheter att bevara den egna kulturen hotar ju att bli en årlig företeelse på föredragningslistan i den svenska riksdagen. Argumenten för att avslå förslaget om utredning i denna fråga har nog enligt min mening aldrig varit särskilt starka eller övertygande. Det borde nu vara på tiden att vi bryter denna följetong genom att bifalla reservationen.

I våra dagar talas det ju mycket, kanske speciellt vid honnörstillfällena, om kulturens roll i välfärdssamhället, inte minst som en motvikt mot materialism och förflackning. För en minoritet som den estniska befolkningsgruppen i vårt land kan man kanske inte anföra det motivet för att bevara dess kultur, men det måste väl för den befolkningsgruppen vara värdefullt att kunna ha kontakt med den egna kulturen. Det måste vara en tillgång och kanske rent av förutsättning för att den skall kunna få en

god anpassning till det svenska samhället. Vi får ju aldrig glömma tragedien bakom esternas uppehåll i vårt land.

Får jag också tillägga att det ingalunda är fråga om några isolationistiska strävanden från denna grupp. Just denna flyktinggrupp har ju tvärt om anpassat sig mycket väl efter svenska förhållanden. Esterna trivs utmärkt i Sverige. De har — det måste vi alla erkänna — gjort en insats i det svenska samhället. Inte minst därför borde deras strävan i detta fall beaktas, och vi borde därför ge dem stöd och uppmuntran i denna sak.

Jag vill begagna tillfället att från denna plats erkänna att det har gjorts en hel del på detta område, men vi vet också att en kartläggning av ytterligare åtgärder och behov är mycket önskvärd. Det är således efter vad jag kan förstå en rimlig begäran som reservanterna har. Ingen annan flyktinggrupp i vårt land har visat prov på en sådan sammanhållning och lojalitet som den estniska. De förrättar ju t. ex. formliga riksdagsval till sin representation i vårt land.

När utskottet i fjol avstyrkte en motion med liknande syfte, skedd detta under motivering att folkbildningsutredningen förmodligen skulle komma att ta upp dessa spörsmål. Nu har denna utredning avgivit sitt betänkande, men utredningen har inte alls tagit upp dessa frågor. Det styrker oss i våra krav, och man kan göra gällande att sedan den motivering som utskottet anförde i fjol för avslag har fallit bort, så kvarstår bara avstyrkandet vid årets behandling i utskottet.

Skolöverstyrelsen har ju i princip faktiskt tillstyrkt en utredning på detta område. Överstyrelsen redogör för folkbildningsutredningens betänkande och för vad departementschefen anförat härom. Skolöverstyrelsen tillfogar härefter följande: »Därest departementschefens uttalande är att fatta så, att nya sakkunniga kan väntas få i uppdrag att företaga en överarbetning av utredningens förslag — en sådan tolkning förefaller väl motiverad — synes det överstyrelsen lämpligt, att det genom förevarande motion ånyo aktualiserade problemet i samband

Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land

med en sådan överarbetning göres till föremål för närmare överväganden.»

Detta innebär i princip ett tillstyrkande. Nu vet vi att det har tillsatts en utredningsman för att se över folkbildningsutredningens betänkande, men han kommer endast att syssla med studiecirkelverksamheten och kommer inte att beröra detta område. Även där har vi alltså starka skäl för vårt krav i reservationen.

Utskottet slutar med att säga att intet nytt har tillkommit sedan fjolårets behandling, men det har det väl ändå gjort. Esternas representation och organisationer har sänt en skrivelse till utskottet, där det mycket starkt poängteras önskvärdheten av att få en dylik utredning och kartläggning av behoven. Denna skrivelse är undertecknad av över 3 000 personer, och det får väl ändå betraktas som en mycket kraftig manifestation från esternas sida att man vill ha någonting gjort åt denna sak.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Eskilsson* (h), *Schött* (h) och *Osvald* (fp).

Herr **ANDERSON, CARL ALBERT,**
(s):

Herr talman! Jag skall söka att mycket kortfattat yttra mig på utskottets vägnar i denna fråga. Jag vill först säga att i princip samma motion var föremål för riksdagens behandling så sent som föregående år. Utskottet hade då haft frågan till prövning, en mycket ingående sådan, och med hänvisning dels till skolöverstyrelsens yttrande och dels till pågående kommittéutredningar hade utskottet avstyrkt motionerna. Riksdagens beslut blev i överensstämmelse med utskottets hemställan.

I år har ärendet ånyo varit uppe i beredningsutskottet, såsom den föregående ärade talaren nämnde. Det enda nya som vi har kunnat konstatera i utskottet är att en petition med 3 000 namnunderskrifter från esternas sida har inlämnats till utskottet. Även om detta är en

betydande manifestation anser vi inte att det är något nytt sakskäl som har tillförts debatten. Ecklesiastikministern har ju tagit upp frågan om en översyn av folkbildningsutredningens förslag. Denna utredning pågår nu i vad gäller studieverksamheten genom, som det har sagts, en särskilt tillkallad utredningsman. Vidare behandlas frågan om det statliga stödet till ungdomsverksamheten av en särskilt tillkallad kommitté.

Vi har inom utskottet kommit till den uppfattningen att föregående års prövning var grundlig. Det finns intet skäl till ändring av utskottets ställningstagande då intet nytt framförts, och vi tillstyrker därför bifall till utskottets hemställan, som innebär avslag på motionen.

Herr **HANSON, PER-OLOF,** (fp):

Herr talman! Vi vet ju alla att inget skäl är mera gångbart i riksdagens kamrar än en hänvisning till att inget nytt tillkommit sedan föregående års beslut fattades. Det är den traditionella riksdagskonservatismens sätt att argumentera, och jag får böja mig i vördnad för denna välkända bekante.

Denna sak har ju hamnat i ingenmansland i närheten av pågående utredningar. I fjol sade utskottet — och det gick kammaren med på — att det pågick en utredning på området, och detta var ett ganska avgörande skäl till att avvisa förslaget då. Den utredningen är nu avslutad, och det visade sig att den inte sysslade med detta problem. Nu har man hittat en annan utredning som pågår och som inte heller sysslar med detta problem, men likafullt används den som skäl för ett avslagsyrkande.

Jag tycker det är olyckligt att utskottet lägger upp sin argumentering på det sättet.

Vidare hänvisar utskottet till behovet av likformighet i behandlingen av olika flyktinggrupper. Det är väl bra i princip, men ändå vill jag säga att man inte får pressa ett sådant likformighetskrav alltför mycket. Såvitt jag har mig bekant rör det sig här om den utan jämförelse

Om stöd till den estniska befolkningsgruppen i vårt land

största homogena flyktinggruppen i vårt land. Det gäller också den utan jämförelse kulturellt mest medvetna flyktinggruppen, som lägger ned det största arbetet på att med egna ansträngningar bevara sin kulturtradition med allt vad till den hör. Jag tycker det skulle vara om inte annat så ett slags gärd av tacksamhet och uppskattning för vad den befolkningsgruppen utträttat under den tid den varit här, om riksdagen intog en något generösare ställning än utskottsutlåtandet här ger uttryck åt.

Det är riktigt, som herr Ringaby här sagt, att skolöverstyrelsen också tycks vara i sak ense med motionärerna, i varje fall är skolöverstyrelsen betydligt mera på motionärernas sida än på utskottets sida.

Herr talman, med detta ber jag att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Ringaby begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 49, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen

ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Ringaby begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 48.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Anmälades bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 358, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 359, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vardera av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsbetänkande fattade samma beslut som första kammaren.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 190, angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1962/63;

nr 200, med förslag till lag om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m. m.; och

nr 201, angående överförande av fiskprisregleringsmedel till försäkringsfond för en erkänd arbetslöshetskassa för yrkesfiskare.

Interpellation ang. polismyndighets rätt och plikt att ingripa vid hot om våld
Interpellation ang. behörighetsreglerna för konsulenter hos hushållningssällskapen

Herr ELOWSSON, NILS, (s) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Enligt nu gällande bestämmelser (§ 6 kungl. kungörelsen nr 929/1947) fordras för anställning såsom jordbruks- eller husdjurskonsulent vid hushållningssällskap, vilka erhåller statsbidrag till avlönande av dylika befattningshavare, att sökande skall ha avlagt agronomexamen. För trädgårdskonsulentbefattning kräves examen vid högre trädgårdskursen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Maskinkonsulent skall antingen ha avlagt agronomexamen och därjämte ha erhållit särskild utbildning för maskinkonsulenter i enlighet med av lantbruksstyrelsen meddelade bestämmelser eller ock ha avlagt ingenjörsexamen å maskinteknisk avdelning av lägst teknisk fackskola och därjämte genomgått ettårig kurs vid lantbruks- eller lantmannaskola eller erhållit annan jordbruksutbildning, som lantbruksstyrelsen finner kunna jämföras med sådan kurs. Av angivna befattningar är det således endast för trädgårdskonsulenterna som examen vid namngiven utbildningsanstalt i Sverige kräves.

Jordbruks-, husdjurs-, trädgårds- eller maskinkonsulent skall därjämte ha förvärvat den erfarenhet i övrigt, som erfordras för befattningen, samt äga god förmåga att meddela undervisning och upplysning i tal och skrift.

I angivna paragraf (§ 6) heter det slutligen att lantbruksstyrelsen må, då särskilda skäl därtill föranleder, medge undantag från de för konsulentbefattning uppställda kraven på viss examen eller utbildning.

Genom denna dispensmöjlighet borde — synes det — såväl personer från något av de övriga nordiska länderna med kvalificerad utbildning i sitt hemland som svenskar med motsvarande utbildning i annat nordiskt land än Sverige ha goda möjligheter att erhålla ifrågovarande konsulentbefattningar hos hushållningssällskapen.

Tyvärr har det emellertid visat sig vid de enstaka tillfällen, då fråga uppkommit om utnyttjande av dispensmöjlighet enligt § 6, att lantbruksstyrelsen avslagit sådan ansökan. En svensk med cand. hort.-examen från Kungl. Veterinär- och Landbohøjskolen i Köpenhamn har sålunda fyra gånger icke medtagits av lantbruksstyrelsen på den lista om tre namn, bland vilka hushållningssällskapen enligt den förut tillämpade ordningen ägde utse innehavare av ifrågovarande trädgårdskonsulenttjänst. Vilka skäl som kan ha motiverat lantbruksstyrelsens negativa hållning i detta fall har det icke varit möjligt att utröna.

Grundlagsreglerna, som tidigare krävde svenskt medborgarskap för erhållande av allmän tjänst, har nu ändrats vad avser tekniska och naturvetenskapliga tjänster i syfte att möjliggöra en nordisk arbetsmarknad på dessa fält. Hinder mot en sådan bör icke resas genom bibehållande av nationella kompetensregler, som är strängare än som är erforderligt.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till att behörighetsreglerna beträffande konsulenter hos hushållningssällskapen uppmjukas, så att jämbördig utbildning i annat nordiskt land likställes med i Sverige erhållen utbildning?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågovarande spørsmål finge framställas.

Interpellation ang. polismyndighets rätt och plikt att ingripa vid hot om våld

Ordet lämnades på begäran till herr LARSSON, THORSTEN, (cp) som yttrade:

Herr talman! Förhållandevis ofta inträffar att våldshandlingar föregås av hot. Ibland framföres dylika hotelser upprepade gånger och under längre tid. Det har också förekommit att hotelsen fullföljts genom en synnerligen grov

Interpellation ang. polismyndighets rätt och plikt att ingripa vid hot om våld

våldshandling, i en del fall med dödlig utgång. Helt nyligen har ett sådant fall inträffat i en större stad i södra Sverige.

Det är givetvis angeläget att sådana handlingar så långt möjligt omintetgöres och att således lämpligt ingripande kan ske på så tidigt stadium att hotelsen ej omsättes i våldshandling.

Här är icke avsikten att ta upp de straffrättsliga bestämmelserna till prövning. Den sidan av saken torde beröras av den pågående behandlingen av förslaget till brottsbalk. Det kan f. ö. ifrågasättas om det är genom åtgärder av straffrättslig natur som ett effektivare förebyggande kan komma till stånd i sådana fall som här är i fråga.

Polismyndigheternas möjligheter till ingripande i fall då hot framställes torde vara av större betydelse, då det gäller att avvärja att en hotelse omsättes i våldshandling och att bereda de hotade större säkerhet till liv och lem. Med hänsyn till att hot om våld i många fall, åtföljt av våldshandling, förekommer i oroväckande hög grad kan det enligt min mening ifrågasättas om inte en effektivisering av

polismyndigheternas åtgöranden i förebyggande och säkerhetsskapande syfte bör komma till stånd.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor.

Är statsrådet villig att redogöra för gällande bestämmelser rörande polismyndighets rätt och förpliktelse till ingripande i fall av våldshotelse?

Anser statsrådet att dessa bestämmelser innehåll och tillämpning är tillfyllest då det gäller att förebygga att våldshotelse omsättes i handling och bereda hotade tillräcklig säkerhet?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.20.

In fidem

K.-G. Lindelöw